

<https://doi.org/10.15407/rksu.42.081>

УДК 027.54(477-25)НБУВІА:025.171:930.253-027.551:070

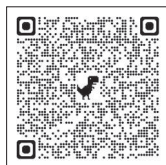
Лідія Яременко, кандидат історичних наук, старший науковий співробітник, старша наукова співробітниця відділу пресознавства, Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського (Київ, Україна)

ORCID: 0000-0002-4731-028X

E-mail: yaremenko@nbuv.gov.ua

ПРЕСОВІ ПУБЛІКАЦІЇ У СКЛАДІ ОСОБОВИХ АРХІВНИХ ФОНДІВ: НОРМАТИВНІ ЗАСАДИ КОМПЛЕКТУВАННЯ, ШЛЯХИ ПРАКТИЧНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

Мета. Визначити нормативні засади та практичні напрацювання щодо включення пресових публікацій до особових архівних фондів українських учених, окреслити їхній джерельний ресурс для більш повного розкриття біографії та професійного шляху вченого. **Методологія** дослідження ґрунтується на загальнонаукових принципах історизму, наукової верифікації джерел, методах архівно-порівняльного і біобібліографічного аналізу. **Наукова новизна.** Вперше здійснено комплексний аналіз чинних нормативних документів і теоретичних та практичних напрацювань Інституту архівознавства Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського щодо залучення пресових публікацій до формування особових архівних фондів, визначено місця їхнього зберігання, описання у структурі архівних справ та їхній джерельний ресурс. **Висновки.** Встановлено основні тенденції формування колекцій пресових публікацій в особових архівних фондах, окреслено структуру місць їхнього зберігання в архівах учених. Визначено, що в нормативних документах, які встановлюють строки зберігання та засади включення документів до складу Національного архівного фонду, недостатньо представлені документи, що відображають усебічні результати діяльності фізичної особи, і це обмежує

Цитування: Яременко Л. Пресові публікації у складі особових архівних фондів: нормативні засади комплектування, шляхи практичної реалізації. *Рукописна та книжкова спадщина України*. 2026. № 3 (42). С. 81—97. <https://doi.org/10.15407/rksu.42.081>

© Видавець ВД «Академперіодика» НАН України, 2026. Стаття опублікована за умовами відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

унормовані підстави для створення повноцінного особового фонду. Існує необхідність внесення змін до зазначених документів з метою розширення складових джерельної бази з історії української науки, біографістики. Визначено, що у складі особових фондів учених пресові публікації найчастіше відкладаються як робочі матеріали до наукових праць та зібраних документів за тематикою наукових досліджень або особистих уподобань, а також інтерв'ю, інформації про викладацьку, громадську діяльність, біографічних нарисів з нагоди ювілейних дат, вручення державних і наукових нагород, про вшанування пам'яті фондоутворювача, які продовжують поповнення архівних фондів і після їх включення до Національного архівного фонду, сприяють створенню просопографічного портрета українських учених, визначенню їхньої ролі в розвитку вітчизняної та світової науки.

Ключові слова: особові архівні фонди, пресові публікації, українські вчені, Інститут архівознавства Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського, джерельна база, нормативні документи.

Актуальність. Сучасні наукові дослідження з історії України все більше базуються на комплексному залученні різновидових джерел, необхідності їх актуалізації та доступного широкого представлення суспільству. Водночас така важлива складова інформаційного ресурсу, як пресові публікації, на сьогодні ще недостатньо науково розроблена, відсутній системний підхід щодо виявлення, аналізу, описання, репрезентації в наукових дослідженнях. Тому вкрай актуальною є тематика наукових розробок щодо залучення газетних публікацій за різними класифікаційними ознаками (змістом, типом, тематикою, територіальністю, хронологією тощо) [1, с. 128—129] до комплектування архівних фондів з метою створення всебічної об'єктивної джерельної бази та використання її інформаційного потенціалу у формуванні історичної пам'яті, визначенні внеску видатних діячів України у розвиток вітчизняної та світової культури, науки, освіти, що також надає газетним публікаціям особливої ваги для підтвердження певних історичних відомостей у разі неможливості відшукати архівні документи.

Аналіз досліджень і публікацій. У наукових публікаціях архівознавців достатньо уваги приділяється питанням комплектування особових архівних фондів, історії та особливостям їх формування, наукового описування в певній архівній установі [2; 3; 4; 5; 6; 7]. Вагома частка наукових розвідок зосереджена на оглядах документного складу та встановленні джерельного ресурсу особових архівів [8; 9], зокрема й архівів учених [10; 11; 12; 13; 14; 15; 16; 17]. У двох колективних монографіях Інституту архівознавства Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (далі — ІА НБУВ) узагальнено та розкрито теоретичну складову і нормативні, методичні та практичні розробки з комплексних питань формування Архівного фонду Національної академії наук України (далі — НАН України), вагому і цінну частку якого становлять особові фонди з творчою спадщиною видатних українських учених, окреслено їхній історико-джерельний ресурс для

збереження національної пам'яті про вітчизняну науку [18; 19]. О. Ємчук у своїй публікації зосередила увагу на аспектах нормативного та методичного врегулювання питань формування та збереження в особових архівних фондах документів творчого процесу вчених [20]. Про газетні публікації у складі архівного фонду члена-кореспондента НАН України М. Щербака йдеться в статті А. Шаповала [21]. У науковій розвідці Л. Яременко «Газетна періодика України — вагоме джерело досліджень історії вітчизняної науки» підкреслено актуальність здійснення комплексних наукових досліджень щодо розроблення джерельних ресурсів пресових публікацій з історії української науки, досягнень її видатних представників [22]. Проте простежується необхідність у публікації наукових розробок щодо застосування і вдосконалення нормативно-правових та методичних документів з питань формування особових фондів у складі Національного архівного фонду (далі — НАФ) розширеними комплексами документів, серед яких важливе місце посідають також пресові публікації.

Виклад основного матеріалу. До наукового розроблення питання щодо залучення пресових публікацій до процесів комплектування та формування архівних фондів особового походження — вагової складової НАФ, використання їхнього малодослідженого інформаційного ресурсу для реконструкції біобібліографії видатних діячів української культури, науки, освіти було розглянуто чинні нормативні документи, методичні рекомендації, а також практичні напрацювання ІА НБУВ, залучені архівні фонди вчених, що відклалися в цій архівній установі.

Для встановлення інформації про об'єктивні умови, методичні рекомендації та практичні шляхи включення газетних публікацій до складу архівних фондів було здійснено аналіз нормативних актів, що регламентують питання експертизи цінності та строків зберігання документів, які утворюються в діяльності як установ, так і окремих осіб, з метою подальшого їх віднесення до складу НАФ. Зокрема, опрацьовано: Перелік типових документів, що створюються під час діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування, інших юридичних осіб, із зазначенням строків зберігання документів [23], Порядок утворення та діяльності комісій з проведення експертизи цінності документів [24], Положення про Експертно-перевірну комісію Національної академії наук України [25], Положення про Архівний фонд Національної академії наук України [26], Положення про архівний фонд особового походження видатного вченого Національної академії наук України [27], методичний посібник по роботі з документами особового походження, розроблений Українським науково-дослідним інститутом архівної справи та документознавства [28], путівник по особових архівних фондах учених Національної академії наук України в Інституті архівознавства Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського [29], вивчено низку структурних складових науково-довідкового апарату до

особових фондів, які представлені на сайті НБУВ в електронній базі даних «Архівний фонд Національної академії наук України» [30], іншу довідкову і наукову літературу.

Такий комплексний усебічний аналіз дав можливість встановити місця зберігання пресових видань в особових архівах та їхнє значення як додаткової джерельної бази для більш детального розкриття біографії вченого.

Фондоутворювачами особових архівних фондів, що ввійшли до кола вивчення й аналізу, є видатні учені України, які зробили вагомий внесок у становлення і розвиток національної і світової науки. Документи їхньої творчої наукової спадщини віднесено до складу НАФ за критеріями експертизи їх історичної та наукової цінності, визначеними Порядком утворення та діяльності комісій з проведення експертизи цінності документів, зокрема за критеріями походження — «значення фізичної особи (фондоутворювача) в житті суспільства» та змісту — «значущість інформації, що міститься в документі», її унікальність та оригінальність [24, п. 8].

Конкретні строки зберігання документів, що утворюються в діяльності установ і окремих осіб, встановлено Переліком типових документів... [23], визначений постійний строк зберігання для яких означає включення до складу НАФ. Переліком визначено не тільки постійний строк для документів фондоутворювача, а й залучення до його архівного фонду документів інших установ чи осіб, які є важливими для усвідомлення вагомості і значущості діяльності фондоутворювача — установи / особи. І до таких документів з постійним строком зберігання віднесено, згідно з Переліком, зокрема, й публікації в газетних виданнях, матеріали щодо спілкування з їхніми редакціями — «Документи (історичні й тематичні огляди, довідки, добірки публікацій у засобах масової інформації, відеозаписи, фотодокументи тощо) з історії організації та її підрозділів» [23, ст. 60]; авторські й набірні рукописи опублікованих видань, верстки відомих громадсько-політичних діячів, діячів культури, літератури, мистецтва, науки, техніки [23, ст. 864]; їх листування з редакціями видань [23, ст. 891, 892].

Слід також зазначити, що при визначенні постійних строків зберігання для документів відомих діячів науки, техніки, освіти, культури, мистецтва беруться до уваги не тільки типові види документів, унормовані відповідним переліком, а й значно ширший їх діапазон з метою всебічного висвітлення життя і діяльності відомих осіб, що закріплюється рішенням Експертно-перевірної комісії відповідної архівної установи, яка формує і зберігає їхні фонди, у нашому випадку — це Експертно-перевірна комісія (далі — ЕПК) НАН України [25, п. 5, 6].

У Положенні про архівний фонд особового походження... [27] визначено якнайповніший перелік видів документів, що включаються до складу такого фонду, і за змістовим наповненням певна частина їх відповідає публікаціям у періодичній пресі. Серед них: наукові праці (відтворені друкар-

ським способом, датовані раніше 1946 р., приймаються на зберігання в обов'язковому порядку); курси лекцій; рецензії та відзиви на наукові праці інших осіб; копії указів і постанов про нагородження; документи про науково-організаційну, педагогічну, громадську та іншу діяльність; інформації про участь у роботі вчених та наукових рад, комітетів, комісій, товариств, у наукових з'їздах, конференціях, симпозиумах, семінарах, нарадах; про науково-видавничу діяльність; про участь у роботі вищих та місцевих державних органів влади і управління, громадських організацій, політичних партій та рухів; документи про вченого авторства інших осіб: статті, рецензії і відзиви на його праці, спогади про нього, про вшанування пам'яті; документи, зібрані вченим: з його наукової тематики, документальні колекції різного характеру, які відображають його захоплення [27, розд. 3].

Варто наголосити, що в Положенні зазначено, що при створенні особового архівного фонду вченого, крім врахування документів, переданих фондоутворювачем чи/та його спадкоємцями і колегами, упорядники фонду мають вживати всіх заходів для забезпечення його повноти шляхом комплектування документами з будь-яких інших джерел [27, п. 4.10]. Одними з таких можливих джерел послідовного і навіть постійного поповнення фонду вже після його формування і включення до НАФ, вважаємо, є газетні публікації про вченого до його ювілеїв, про лауреатів іменної премії, конференції на його честь, про вшанування пам'яті. Це вкотре підкреслює актуальність залучення пресових публікацій за різний хронологічний період для створення об'єктивної всебічної джерельної бази і використання їхнього інформаційного потенціалу у формуванні національної пам'яті з історії та розвитку вітчизняної культури, науки, освіти.

Таким чином, доцільно зазначити, що на сьогодні в нормативних, методичних та інших регламентуючих документах чітко не окреслено перелік документів, якими комплектується особовий архівний фонд, що входить до складу НАФ, зокрема не визначені й умови включення, структурування та місць зберігання безпосередньо пресових видань при формуванні справ документів особових архівних фондів, що підкреслює необхідність удосконалення або розроблення нових редакцій відповідних документів щодо створення і наповнення особових архівів.

На нашу думку, під час пошуку та з'ясування місць розташування пресових публікацій в архівних фондах з метою ознайомлення з ними та подальшого використання в наукових дослідженнях слід враховувати два можливі варіанти. Перший — це внесення пресових публікацій до певних розділів сформованих блоків документів самим фондоутворювачем (тут варто зазначити, що спеціалісти архівних установ при формуванні вже архівних справ фонду зазвичай не порушують цієї авторської систематизації документів у робочому варіанті справи). Другий варіант — систематизація й віднесення газетних публікацій до певних розділів описів документів

86 фонду фахівцями архіву, які науково описують і опрацьовують розсип рукописної спадщини вченого. У нашому випадку це роблять співробітники ІА НБУВ відповідно до регламентуючих і методичних рекомендацій, а також на засадах багаторічного практичного досвіду роботи цієї інституції з документною творчою спадщиною [18, розд. 1, 2; 19, розд. 4].

Таким чином, пресові публікації можуть бути віднесені до будь-якого розділу опису фонду і розташовані у справах відповідно до їхньої змістовної інформації: наукові праці / творчі матеріали; біографічні та побутові документи; документи про науково-організаційну, педагогічну, громадську та іншу діяльність; документи про вченого; документи, зібрані вченим, та навіть епістолярна спадщина [27, п. 3.1 — 3.5, 3.8]. І це дуже широкий діапазон залучення й використання пресових публікацій для розширення біографіки вченого.

Найчастіше серед зібраних газетних публікацій фондоутворювач зберігає матеріали за тематикою його наукового зацікавлення, серед яких можуть бути статті загального характеру, про розвиток певних наукових інституцій, нові напрями і досягнення в науці, праці, лекції, інтерв'ю різних осіб або відомості про них — як відкладені самим фондоутворювачем, так і отриманні ним у дар, зазвичай з автографами авторів, а також документальні колекції, що відображають особисті захоплення. Такі матеріали формуються у справи разом з архівними документами у розділі опису фонду — «Документи, зібрані вченим». Наприклад, у фонді хіміка, академіка Ф.С. Бабичева в такому розділі відклалися статті з різних газет про досягнення радянської науки за 1973—1984 рр. [31]; фізик, академік М.Т. Шпак зібрав науково-популярні статті видатних учених, опубліковані у пресі в 1965—1991 рр. [32], а також «Матеріали, по темі “Технологічний експеримент «Електротопограф», створений в Інституті фізики АН УРСР і проведений на борту орбітального космічного комплексу “Салют-7” — “Союз-9” — “Космос-1443” у вересні 1983 р.» за 1983—1991 рр., серед яких зберігаються й публікації у пресі [33].

Оприлюднені у пресі праці вченого, доповіді, вірші, лекції формуються у справах розділу «Наукові праці та робочі матеріали до них». За хронологією це прижиттєві публікації автора, але подеколи можуть бути випадки оприлюднення через пресу вагомих розробок ученого вже після його смерті. Так, у фонді вченого в галузі міжнародного права, академіка В.М. Корецького у відповідному розділі опису документів зберігається відбиток його наукової статті «Платеж по вексям в червонцах», опублікованої в газеті «Промышленность и торговля Украины» 19 квітня 1923 р. [34]. Ретельний огляд значного масиву пресових публікацій члена-кореспондента НАН України М. Щербака, документів про співпрацю вченого з редакціями видань, що відклалися в його архівному фонді в ІА НБУВ, зроблено у статті А. Шаповала [21].

Також за документами деяких архівних справ прослідковується «зворотній взаємозв'язок» рукопису праці з її опублікованою у пресі версією — зберігаються в архіві автографи або машинописні варіанти з авторськими правками статей, в яких є помітки про їх публікацію в конкретній газеті із хронологічними посиланнями, а самі пресові публікації не відклались у справі, що потребує додаткової перевірки їх оприлюднення по газетних зібраннях. Водночас це дає можливість простежити творчу лабораторію вченого з підготовки і наукової редакції публікацій у пресі, а порівняння опублікованого газетного варіанту з авторським оригіналом, який зберігається в його фонді і, зазвичай, відсутній в архівах видавництв періодики, — визначити редакційно-видавничу політику щодо публікації таких матеріалів. Так, у фонді вченого в галузі мостобудівництва та електрозварювання, академіка Є.О. Патона відклався машинопис статті з авторськими правками «Проект моста», з поміткою щодо публікації в газеті «Правда» 26 квітня 1925 р. [35]; у фонді В.М. Корецького зберігається автограф із правками статті «Об агрессии» з написом автора: «Моя редакция статьи в «Известия» 15.VIII.50» [36]; у фонді правознавця, академіка Б.М. Бабія містяться стаття «Космос повинен служити справі миру і прогресу людства» з авторською поміткою про друкування в газеті «Радянська Україна» 22 квітня 1968 р. [37] та стаття «Новий інститут Академії наук УРСР» з нотаткою про опублікування в «Радянській Україні» 14 серпня 1969 р. [38].

Найчастіше публікації про вченого у пресі готувалися з нагоди відзначення окремих ювілейних дат, отримання нагород, проведення певних організаційних заходів із відзначення заслуг (хронологічно — і прижиттєві, і після смерті), некрологи та вшанування пам'яті. Наприклад, у фонді академіка, мінералога Є.К. Лазаренка сформована окрема справа «Статті та вірші про Є.К. Лазаренка в журналах і газетах» за період 1959—1972 рр., де відклались вирізки публікацій: з польських газет (08—09.04.1962, 12.04.1969 — про відвідання вченим Люблінського університету та отримання диплома про присвоєння йому звання Почесного доктора Університету Марії Кюрі-Скловської та два фото цієї події); з канадійського тижневика «Гомін України» (Торонто; 18.12.1962, аналіз праці вченого), газети «Літературна Україна» (25.12.1962 — стаття «Знавець землі й літератури» з нагоди 50-річчя вченого та вірш-посвята Дмитра Павличка «Ректор»), «За радянську науку» (орган Львівського держуніверситету ім. І. Франка, 29.12.1962 — «Вчений, вихователь молоді», до 50-річчя вченого), «Життя і слово» (Торонто, Канада; 25.12.1972 — «Наш друг», вітання зарубіжних колег до 60-річчя Є.К. Лазаренка) [39]; у фонді Є.О. Патона, в розділі «Документи про Є.О. Патона» опису № 2 «Біографічні документи і документи з діяльності», зберігається допис Натана Рибак «Учений патриот» у газеті «Правда Украины» (07.03.1950) з нагоди 80-річчя вченого [40]; у фонді вченого в галузі гігієни і санітарії, академіка Є.Г. Гончарука (1930—2004), в розділі

88 «Біографічні документи», відклалися «Документи з відзначення 70-річчя з дня народження» за 1999—2000 рр., які вміщено в газетах «Голос України», «Медицина газети України», «Ваше здоров'я», «Медичні кадри» (орган Національного медичного університету імені О.О. Богомольця) [41] та «Документи про увічнення пам'яті», де зібрані публікації газет «Голос України» (28.01.2005) та «Медичні кадри» (04.05.2005) про створення кабінету-музею вченого, встановлення меморіальної дошки та інші заходи з увічнення його пам'яті [42], у розділі «Документи про Гончарука Є.Г. та його діяльність» сформовано справу, де зберігаються інтерв'ю вченого для газет «Медицинская газета», «Ваше здоров'я» (18.01.1997) [43] та багато інших.

Необхідно відзначити ще один напрям зв'язків учених із пресою — їхню можливу безпосередню трудову діяльність у видавництвах, участь у роботі редакційних колегій газет, листування з ними з питань публікації своїх напрацювань, рецензій і відзивів на праці інших осіб, стосовно подій у суспільно-політичному житті держави тощо, які зафіксовані в документах і зберігаються в архівах учених. До прикладу, у фонді Б.М. Бабія відклалися справа з листуванням з видавництвами, редакціями журналів та газет за 1968—1991 рр. [44]; у фонді зоолога, палеонтолога, академіка І.Г. Підоплічка зберігаються документи про його співпрацю з редакціями газет і журналів за 1938—1975 рр. [45] тощо.

Також треба наголосити на важливості здійснення вивчення й аналізу збережених газетних публікацій в архівних фондах з точки зору їх можливої бібліографічної рідкісності в газетних фондах бібліотек, або навіть відсутності певних вказаних випусків газет, що значно підвищує джерельний ресурс таких колекцій.

Наукова новизна. Вперше здійснено комплексний аналіз чинних нормативних документів і теоретичних та практичних напрацювань Інституту архівознавства Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського щодо залучення пресових публікацій до формування особових архівних фондів, визначено місця їхнього зберігання, описання у структурі архівних справ та їхній джерельний ресурс.

Висновки. Отже, комплексний науковий аналіз питань наявності й нормативних та методичних засад формування колекцій пресових публікацій в архівних фондах особового походження дав можливість встановити місця зберігання газетних видань в особових архівах учених та значення їхнього інформаційного потенціалу як додаткової джерельної бази для більш повного розкриття просопографічного портрета українських учених, їхньої ролі в розвитку вітчизняної та світової науки.

Водночас проведення дослідження свідчить про необхідність удосконалення нормативно-правових та методичних документів з формування особових архівних фондів як важливої складової НАФ, що враховували б розширений діапазон видів документів та носіїв інформації, які створюються

як безпосередньо в діяльності фізичної особи, так й інших осіб чи установ, що розкривають / доповнюють / уточнюють відомості про особу-фондоутворювача особового фонду, серед яких чільне місце посідають і пресові публікації.

Отримані результати свідчать про правомірність і необхідність включення газетних публікацій у склад архівних фондів, а також їхньої презентації, адже «українська преса минулого — важливе і мало вивчене історичне джерело» [46, с. 14], отож потрібні подальші наукові розробки з метою послідовного розкриття архівних та бібліотечних фондів і введення до наукового обігу масиву пресових джерел [47, с. 196].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Рудий Г.Я. Класифікація джерел пресології як процес упорядкування пресологічної інформації // Рукописна та книжкова спадщина України. 2025. № 3. С. 122—132. <https://doi.org/10.15407/rksu.38.122>
2. Ємчук О. Штрихи до портрета історика науки Олексія Боголюбова (1911—2004) // Архіви України. 2023. № 4. С. 109—124. <https://doi.org/10.47315/archives2023.337.109>
3. Коваль Т.В. Архівна спадщина М.І. Сагарди у фондах Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (до 150-річчя від дня народження) // Рукописна та книжкова спадщина України. 2020. Вип. 26. С. 54—63. <https://doi.org/10.15407/rksu.26.054>
4. Коломієць М.С. Історія формування, структура та документальний склад особового фонду члена-кореспондента НАН України О.І. Степанця // Історія науки і біографістика. 2021. № 4. С. 167—184. <https://doi.org/10.31073/istnauka202104-10>
5. Кравець Д. Архів Ростислава Хомяка (1936—2016) у фондах відділу рукописів Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника // Архіви України. 2024. № 2. С. 75—90. <https://doi.org/10.47315/archives2024.339.075>
6. Резнік І. Особовий фонд українського поета, перекладача і літературознавця М.К. Зерова у ЦДАМЛМ України (до 130-річчя від дня народження) // Архіви України. 2020. № 4. С. 128—143. <https://doi.org/10.47315/archives2020.325.128>
7. Шаповал А., Майстренко А. Архівна спадщина М. Долішнього — дослідника розвитку та євроінтеграції України // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. 2025. Вип. 74. С. 9—32. <https://doi.org/10.15407/nr.74.009>
8. Матяш І.Б. Документи особового походження як складова частина Дипломатичного архіву України // Рукописна та книжкова спадщина України. 2020. Вип. 26. С. 43—53. <https://doi.org/10.15407/rksu.26.043>
9. Тихенко В. Українець Стефан Терлецький (1927—2006) — відомий британський політик і громадський діяч (за документами ЦДАЗУ) // Архіви України. 2021. № 1. С. 226—237. <https://doi.org/10.47315/archives2021.326.226>
10. Гарбар Л.В. Архівна спадщина Івана Крип'якевича у фондах Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського // Рукописна та книжкова спадщина України. 2022. Вип. 29. С. 77—92. <https://doi.org/10.15407/rksu.29.077>
11. Ємчук О. Документи про реформу українського правопису в особовому фонді Василя Німчука // Архіви України. 2022. № 2. С. 86—98. <https://doi.org/10.47315/archives2022.331.086>

12. Кіржаєва І. Київ другої половини XX ст. на світлинах українського історика Миколи Котляра // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. 2025. Вип. 74. С. 51—72. <https://doi.org/10.15407/nr.74.051>
13. Кіржаєва І.Г., Майстренко А.А. Листи Івана Спаського до Миколи Котляра (1960—1967): джерелознавчий потенціал // Рукописна та книжкова спадщина України. 2026. № 1. С. 108—119. <https://doi.org/10.15407/rksu.40.108>
14. Клименко І.В. З архівної спадщини Олени Компан: маловідома стаття з історії українських міст XVII—XVIII століть // Рукописна та книжкова спадщина України. 2025. № 1. С. 170—182. <https://doi.org/10.15407/rksu.36.170>
15. Коломієць М. Документальна спадщина члена-кореспондента НАН України В.С. Пазенка в Інституті архівознавства Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського // Архіви України. 2020. № 4. С. 99—106. <https://doi.org/10.47315/archives.2020.325.099>
16. Корчемна І.С., Зубкова Н.М. Особовий архів академіка А.Ю. Кримського в Інституті рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського: історія формування та нові надходження 2013—2020 років // Рукописна та книжкова спадщина України. 2021. Вип. 27. С. 367—378. <https://doi.org/10.15407/rksu.27.367>
17. Шаповал А.І. Епістолярна спадщина академіка Миколи Холодного: сюжети листів воєнної доби та останніх років життя (1941—1953) // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. 2022. Вип. 63. С. 204—220. <https://doi.org/10.15407/nr.63.204>
18. Інститут архівознавства Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського: формування та дослідження Архівного фонду Національної академії наук України (2000—2020) : монографія / відп. ред. О.С. Онищенко ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського, Ін-т архівознавства. Київ, 2021. 350 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004199>
19. Документні та інформаційно-довідкові комплекси архівів НАН України: створення та інтегрування до системи історичних знань про українську науку: монографія / відп. ред.: О.С. Онищенко, Л.М. Яременко ; Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського, Ін-т архівознавства. Київ, 2023. 296 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004809>
20. Ємчук О.І. Актуальні питання формування та збереження документів творчого процесу вчених в особових архівних фондах // Рукописна та книжкова спадщина України. 2025. № 1. С. 135—149. <https://doi.org/10.15407/rksu.36.135>
21. Шаповал А.І. Газетні публікації натураліста Миколи Щербака (до 95-річчя від дня народження) // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. 2022. Вип. 65. С. 9—25. <https://doi.org/10.15407/nr.65.009>
22. Яременко Л.М. Газетна періодика України — вагоме джерело досліджень історії вітчизняної науки // Бібліотека. Наука. Комунікація. Пріоритети сьогодення та перспективи : матер. Міжнар. наук. конф. (1—3 жовт. 2025 р.) : у 2 т. / НАН України, Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського, Асоц. б-к України ; відп. ред. О.М. Василенко. Київ, 2025. Т. 2. С. 55—59. URL: http://conference.nbuv.gov.ua/up/programs/Proceedings_Conference_VNLU_2025_Vol_2.pdf
23. Перелік типових документів, що створюються під час діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування, інших установ, підприємств та організацій, із зазначенням строків зберігання документів, затверджений наказом Міні-

- стерства юстиції України від 12 квітня 2012 р. № 578/5 (станом на 14.03.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0571-12#Text>
24. **Порядок утворення та діяльності комісій з проведення експертизи цінності документів** [затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 8 серпня 2007 р. № 1004, із змінами протягом 2011—2021 pp.]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1004-2007-%D0%BF#Text>
 25. Положення про Експертно-перевірну комісію Національної академії наук України [затверджено постановою Президії НАН України 08.02.2017 № 35] // Організація діловодства та архівного зберігання документів у Національній академії наук України : зб. норм. та метод. док-тів. Київ, 2017. С. 28—31. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/E_LIB/PDF/EIF0000076.pdf
 26. Положення про Архівний фонд Національної академії наук України [затверджено постановою Президії НАН України 05.12.2001 № 299] // Архівна справа і діловодство в Національній академії наук України : зб. законодавчих актів, норм. і метод. док-тів з архівної справи і діловодства. Київ, 2002. С. 34—39. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0001915>
 27. **Положення про архівний фонд особового походження видатного вченого Національної академії наук України** [затверджено постановою Президії НАН України 05.12.2001 № 299] // Організація діловодства та архівного зберігання документів у Національній академії наук України : зб. норм. та метод. док-тів. Київ, 2017. С. 39—43. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/E_LIB/PDF/EIF0000076.pdf
 28. Робота з документами особового походження : методичний посібник / Держ. к-т архівів України, УНДІАСД ; автори-укладачі: Л.О. Драгомірова, І.М. Мага, З.О. Сендик, К.Т. Селіверстова, Н.М. Христова. Київ, 2009. 284 с. URL: https://undiasd.archives.gov.ua/doc/doc_osob_pohod.metod_rec.pdf
 29. **Особові архівні фонди вчених НАН України в Інституті архівознавства Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського** : путівник / відп. ред. Л.М. Яременко ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського, Ін-т архівознавства. Київ, 2017. 772 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0002139>
 30. Інформаційні ресурси Інституту архівознавства. Архівний фонд Національної академії наук України // Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського: вебсайт. URL: <https://surl.li/rwxzer>
 31. Інститут архівознавства НБУВ. Ф. 57. Оп. 1. Спр. 140.
 32. Там само. Ф. 340. Оп. 1. Спр. 146.
 33. Там само. Ф. 340. Оп. 1. Спр. 148.
 34. Там само. Ф. 104. Оп. 1. Спр. 4.
 35. Там само. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 4.
 36. Там само. Ф. 104. Оп. 1. Спр. 17.
 37. Там само. Ф. 55. Оп. 1. Спр. 23.
 38. Там само. Ф. 55. Оп. 1. Спр. 25.
 39. Там само. Ф. 4. Оп. 1. Спр. 90.
 40. Там само. Ф. 1. Оп. 2. Спр. 14.
 41. Там само. Ф. 353. Оп. 1. Спр. 74.
 42. Там само. Ф. 353. Оп. 1. Спр. 77.
 43. Там само. Ф. 353. Оп. 1. Спр. 84.
 44. Там само. Ф. 55. Оп. 1. Спр. 96.
 45. Там само. Ф. 139. Оп. 3. Спр. 234—235.

46. Романюк М.М. Українське пресознавство як спеціальна історична дисципліна: до постановки проблеми // Поліграфія і видавнича справа. Львів, 2002. Вип. 39. С. 9—19. URL: <https://pvs.uad.lviv.ua/media/39/3.pdf>
47. Вакульчук О.А. Історико-бібліографічні дослідження української преси в Національній бібліотеці України імені В.І. Вернадського: плани і перспективи // Бібліотека. Наука. Комунікація. Інтеграція у міжнародний бібліотечний простір: матер. Міжнар. наук. конф. (Київ, 8—10 жовтня 2024 р.) : у 2 т. Київ, 2024. Т. 2. С. 195—200. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/E_LIB/PDF/er%2D0004934.pdf

Отримано 9 січня 2026 р.

REFERENCES

1. Rudyi H.Ya. Klasyfikatsiia dzherel presolohii yak protses uporiadkuvannia presolohichnoi informatsii [Classification of pressology sources as a process of organizing pressological information]. *Rukopysna ta knyzhkova spadshchyna Ukrainy* [Manuscript and Book Heritage of Ukraine]. 2025. No. 3, pp. 122—132. <https://doi.org/10.15407/rksu.38.122> [In Ukrainian].
2. Yemchuk O. Shtrykhy do portreta istoryka nauky Oleksiia Boholiubova (1911—2004) [Strokes to the portrait of the historian of science Alexei Bogolyubov (1911—2004)]. *Arkhivy Ukrainy* [Archives of Ukraine]. 2023. No. 4, pp. 109—124. <https://doi.org/10.47315/archives2023.337.109> [In Ukrainian].
3. Koval T.V. Arkhivna spadshchyna M.I. Sahardy u fondakh Instytutu rukopysu Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V.I. Vernadskoho (do 150-richchia vid dnia narodzhennia) [Archival heritage of M.I. Sagarda in the fonds of the Institute of Manuscripts of the V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine (to the 150th anniversary of his birth)]. *Rukopysna ta knyzhkova spadshchyna Ukrainy* [Manuscript and Book Heritage of Ukraine]. 2020. Iss. 26, pp. 54—63. <https://doi.org/10.15407/rksu.26.054> [In Ukrainian].
4. Kolomiiets M.S. Istoriia formuvannia, struktura ta dokumentalniyi sklad osobovoho fondu Chlena-Korespondenta NAN Ukrainy O.I. Stepantsia [History of formation, structure and documentary composition of the personal fond of Corresponding Member of the National Academy of Sciences of Ukraine O.I. Stepanets]. *Istoriia nauky i biohrafistyka* [History of science and biography]. 2021. No. 4, pp. 167—184. <https://doi.org/10.31073/istnauka202104-10> [In Ukrainian].
5. Kravets D. Arkhiv Rostyslava Khomiaka (1936—2016) u fondakh viddilu rukopysiv Lvivskoi Natsionalnoi Naukovoї Biblioteky Ukrainy imeni V. Stefanyka [Rostyslav Khomyak's archive (1936—2016) in the collections of the Manuscripts Department of the V. Stefanyk Lviv National Scientific Library of Ukraine]. *Arkhivy Ukrainy* [Archives of Ukraine]. 2024. No. 2, pp. 75—90. <https://doi.org/10.47315/archives2024.339.075> [In Ukrainian].
6. Reznik I. Osobovyi fond ukrainskoho poeta, perekladacha i literaturoznavtsia M.K. Zerova u TsDAMLM Ukrainy (do 130-richchia vid dnia narodzhennia) [Personal fond of the Ukrainian poet, translator and literary critic M.K. Zerov at the Central State Archive-Museum of Literature and Art of Ukraine (to the 130th anniversary of his birth)]. *Arkhivy Ukrainy* [Archives of Ukraine]. 2020. No. 4, pp. 128—143. <https://doi.org/10.47315/archives2020.325.128> [In Ukrainian].
7. Shapoval A., Maistrenko A. Arkhivna spadshchyna M. Dolishnoho — doslidnyka rozvytku ta yevrointehratsii Ukrainy [Archival legacy of M. Dolishnyi — researcher of Ukraine's

- development and European integration]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V.I. Vernadskoho* [Scientific works of the V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine]. 2025. Iss. 74, pp. 9—32. <https://doi.org/10.15407/np.74.009> [In Ukrainian].
8. Matiash I.B. Dokumenty osobovoho pokhodzhennia yak skladova chastyna Dyplo-matychnoho Arkhivu Ukrainy [Documents of personal origin as an integral part of the Dip-lomatic Archives of Ukraine]. *Rukopysna ta knyzhkova spadshchyna Ukrainy* [Manuscript and Book Heritage of Ukraine]. 2020. Iss. 26, pp. 43—53. <https://doi.org/10.15407/rksu.26.043> [In Ukrainian].
 9. Tykhenko V. Ukrainets Stefan Terletskyi (1927—2006) — vidomyi Brytanskyi polityk i hromadskyi diiach (za dokumentamy TsDAZU) [Ukrainian Stefan Terletsky (1927—2006) — famous British politician and public figure (according to documents of the Central State Archive of Ukrainians Abroad)]. *Arkhivy Ukrainy* [Archives of Ukraine]. 2021. No. 1, pp. 226—237. <https://doi.org/10.47315/archives2021.326.226> [In Ukrainian].
 10. Harbar L.V. Arkhivna spadshchyna Ivana Krypiakivycha u fondakh Instytutu rukopysu Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V.I. Vernadskoho [Archival legacy of Ivan Krypiakivych in the fonds of the Institute of Manuscripts of the V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine]. *Rukopysna ta knyzhkova spadshchyna Ukrainy* [Manuscript and Book Heritage of Ukraine]. 2022. Iss. 29, pp. 77—92. <https://doi.org/10.15407/rksu.29.077> [In Ukrainian].
 11. Yemchuk O. Dokumenty pro reformu ukrainskoho pravopysu v osobovomu fondi Vasyliia Nimchuka [Documents on the reform of Ukrainian spelling in the personal collection of Vasyl Nimchuk]. *Arkhivy Ukrainy* [Archives of Ukraine]. 2022. No. 2, pp. 86—98. <https://doi.org/10.47315/archives2022.331.086> [In Ukrainian].
 12. Kirzhaieva I. Kyiv druhoi polovyny XX st. na svitlynakh ukrainskoho istoryka Mykoly Kotliara [Kyiv in the second half of the 20th century in the photographs of Ukrainian historian Mykola Kotlyar]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V.I. Vernadskoho* [Scientific works of the V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine]. 2025. Iss. 74, pp. 51—72. <https://doi.org/10.15407/np.74.051> [In Ukrainian].
 13. Kirzhaieva I.H., Maistrenko A.A. Lysty Ivana Spaskoho do Mykoly Kotliara (1960—1967): dzhereloznavchyi potentsial [Ivan Spassky's Letters to Mykola Kotlyar (1960—1967): Source Study Potential]. *Rukopysna ta knyzhkova spadshchyna Ukrainy* [Manuscript and Book Heritage of Ukraine]. 2026. No. 1, pp. 108—119. <https://doi.org/10.15407/rksu.40.108> [In Ukrainian].
 14. Klymenko I.V. Z arkhivnoi spadshchyny Oleny Kompan: malovidoma stattia z istorii ukrainskykh mist XVII—XVIII stolit [From the archival heritage of Olena Kompan: a little-known article on the history of Ukrainian cities of the 17th—18th centuries]. *Rukopysna ta knyzhkova spadshchyna Ukrainy* [Manuscript and Book Heritage of Ukraine]. 2025. No. 1, pp. 170—182. <https://doi.org/10.15407/rksu.36.170> [In Ukrainian].
 15. Kolomiets M. Dokumentalna spadshchyna chlena-korespondenta NAN Ukrainy V.S. Pazenka v Instytuti arkhivoznavstva Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V.I. Vernadskoho [Documentary heritage of Corresponding Member of the National Academy of Sciences of Ukraine V.S. Pazenka at the Institute of Archival Studies of the V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine]. *Arkhivy Ukrainy* [Archives of Ukraine]. 2020. No. 4, pp. 99—106. <https://doi.org/10.47315/archives2020.325.099> [In Ukrainian].
 16. Korchemna I.S., Zubkova N.M. Osobovy arkhiv akademika A.Yu. Krymskoho v Instytuti rukopysu Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V.I. Vernadskoho: istoriia formuvannia ta novi nadkhodzhennia 2013—2020 rokiv [Personal archive of Academician

- A.Yu. Krymsky at the Institute of Manuscripts of the V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine: history of formation and new acquisitions 2013—2020]. *Rukopysna ta knyzhkovva spadshchyna Ukrainy* [Manuscript and Book Heritage of Ukraine]. 2021. Iss. 27, pp. 367—378. <https://doi.org/10.15407/rksu.27.367> [In Ukrainian].
17. Shapoval A.I. Epistoliarna spadshchyna akademika Mykoly Kholodnoho: siuzhety lystiv voiennoi doby ta ostannikh rokiv zhyttia (1941—1953) [The epistolary legacy of Academician Mykola Kholodny: plots of letters from the wartime and the last years of his life (1941—1953)]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V.I. Vernadskoho* [Scientific works of the V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine]. 2022. Iss. 63, pp. 204—220. <https://doi.org/10.15407/np.63.204> [In Ukrainian].
 18. Instytut arkhivoznavstva Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V.I. Vernadskoho: formuvannya ta doslidzhennia Arkhivnoho fondu Natsionalnoi Akademii Nauk Ukrainy (2000—2020) : monohrafiia [Institute of Archival Studies of the V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine: Formation and Research of the Archival Fond of the National Academy of Sciences of Ukraine (2000—2020)] : monograph / O.S. Onyshchenko (Ed.). Kyiv, 2021. 350 p. Retrieved from: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004199> [In Ukrainian].
 19. Dokumentni ta informatsiino-dovidkovi kompleksy arkhiviv NAN Ukrainy: stvorennia ta intehruvannya do systemy istorychnykh znan pro ukrainsku nauku [Document and information and reference complexes of the archives of the National Academy of Sciences of Ukraine: creation and integration into the system of historical knowledge about Ukrainian science]: monograph / O.S. Onyshchenko, L.M. Yaremenko (Auth.-Comps.). Kyiv, 2023. 296 p. Retrieved from: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004809> [In Ukrainian].
 20. Yemchuk O.I. Aktualni pytannia formuvannya ta zberezhennia dokumentiv tvorchoho protsesu vchenykh v osobovykh arkhivnykh fondakh [Current issues of forming and preserving documents of the creative process of scientists in personal archival fonds]. *Rukopysna ta knyzhkova spadshchyna Ukrainy* [Manuscript and Book Heritage of Ukraine]. 2025. No. 1, pp. 135—149. <https://doi.org/10.15407/rksu.36.135> [In Ukrainian].
 21. Shapoval A.I. Hazetni publikatsii naturalista Mykoly Shcherbaka (do 95-richchia vid dnia narodzhennia) [Newspaper publications of naturalist Mykola Shcherbak (to his 95th birthday)]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V.I. Vernadskoho* [Scientific works of the V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine]. 2022. Iss. 65, pp. 9—25. <https://doi.org/10.15407/np.65.009> [In Ukrainian].
 22. Yaremenko L.M. Hazetna periodyka Ukrainy — vahome dzherelo doslidzhen istorii vitchyznianoï nauky [Newspaper periodicals of Ukraine — an important source of research into the history of national science]. *Biblioteka. Nauka. Komunikatsiia. Priorytety sohodennia ta perspektyvy* : mater. Mizhnar. nauk. konf. (1—3 zhovt. 2025 r.) : u 2 t. [Library. Science. Communication. Current priorities and prospects: materials of the International Scientific Conference (October 1—3, 2025): in 2 vols.] / O.M. Vasylenko (Ed.). Kyiv, 2025. Vol. 2, pp. 55—59. Retrieved from: http://conference.nbuv.gov.ua/up/programs/Proceedings_Conference_VNLU_2025_Vol_2.pdf [In Ukrainian].
 23. Perelik typovykh dokumentiv, shcho stvoriliutsia pid chas diialnosti derzhavnykh orhaniv ta orhaniv mistsevoho samovriaduvannya, inshykh ustanov, pidpriemstv ta orhanizatsii, iz zaznachenniam strokiv zberihannya dokumentiv, zatverdzhenyi nakazom Ministerstva yustytzii Ukrainy vid 12.04.2012 No. 578/5 (stanom na 14.03.2025) [List of typical documents created during the activities of state bodies and local self-government

- bodies, other institutions, enterprises and organizations, with an indication of the terms of document storage, approved by the order of the Ministry of Justice of Ukraine dated April 12, 2012. No. 578/5 (Revision on March 14, 2025)]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0571-12#Text> [In Ukrainian].
24. Poriadok utvorennia ta diialnosti komisii z provedennia ekspertyzy tsinnosti dokumentiv, zatverdzhenyi postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 8 serpnia 2007 r. No. 1004 (iz zminamy protiahom 2011—2021 rr.) [The procedure for the formation and operation of commissions for the examination of the value of documents, approved by the resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated August 8, 2007 No. 1004 (with amendments during 2011—2021)]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1004-2007-%D0%BF#Text> [In Ukrainian].
25. Polozhennia pro Ekspertno-perevirnu komisiiu Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy (zatverdzheno postanovoiu Prezydii NAN Ukrainy 08.02.2017 No. 35) [Regulations on the Expert Review Commission of the National Academy of Sciences of Ukraine (approved by the Resolution of the Presidium of the National Academy of Sciences of Ukraine dated 08.02.2017 No. 35)]. *Orhanizatsiia dilovodstva ta arkhivnoho zberihannia dokumentiv u Natsionalnii Akademii Nauk Ukrainy* : zb. norm. ta metod. dok-tiv [Organization of office management and archival storage of documents at the National Academy of Sciences of Ukraine: collection of regulatory and methodological documents]. Kyiv, 2017. Pp. 28—31. Retrieved from: https://irbis-nbuv.gov.ua/E_LIB/PDF/EIF0000076.pdf [In Ukrainian].
26. Polozhennia pro Arkhivnyi fond Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy (zatverdzheno postanovoiu Prezydii NAN Ukrainy 05.12.2001 No. 299) [Regulations on the Archival Fond of the National Academy of Sciences of Ukraine (approved by the Resolution of the Presidium of the National Academy of Sciences of Ukraine dated 05.12.2001 No. 299)]. *Arkhivna sprava i dilovodstvo v Natsionalnii akademii nauk Ukrainy* : zb. zakonodavchikh aktiv, norm. i metod. dok-tiv z arkhivnoi spravy i dilovodstva [Archival Affairs and office management at the National Academy of Sciences of Ukraine: a collection of legislative acts, regulatory and methodological documents on archival affairs and office management]. Kyiv, 2002. Pp. 34—39. Retrieved from: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0001915> [In Ukrainian].
27. Polozhennia pro arkhivnyi fond osobovoho pokhodzhennia vydatnoho vchenoho Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy (zatverdzheno postanovoiu Prezydii of National Academy of Sciences Ukrainy 05.12.2001 № 299) [Regulations on the archival fond of personal origin of an outstanding scientist of the National Academy of Sciences of Ukraine (approved by the resolution of the Presidium of the NAS of Ukraine dated 05.12.2001 No. 299)]. *Orhanizatsiia dilovodstva ta arkhivnoho zberihannia dokumentiv u Natsionalnii akademii nauk Ukrainy* : zb. norm. ta metod. dok-tiv [Organization of office management and archival storage of documents at the National Academy of Sciences of Ukraine: collection of regulatory and methodological documents]. Kyiv, 2017. Pp. 39—43. Retrieved from: https://irbis-nbuv.gov.ua/E_LIB/PDF/EIF0000076.pdf [In Ukrainian].
28. Drahomirova L.O., Maha I.M., Sendyk Z.O., Seliverstova K.T. and Khrystova N.M. Robota z dokumentamy osobovoho pokhodzhennia: metodychnyi posibnyk [The work with documents of personal origin. Methodological guideline]. Kyiv, 2009. 284 p. Retrieved from: https://undiasd.archives.gov.ua/doc/doc_osob_pohod.metod_rec.pdf [In Ukrainian].
29. Osobovi arkhivni fondy vchenykh NAN Ukrainy v Instytuti arkhivovnavstva Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V.I. Vernadskoho : putivnyk [Personal archival fonds of

- scientists of the National Academy of Sciences of Ukraine at the Institute of Archival Studies of the V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine: guide] / L.M. Yaremenko (Ed.). Kyiv, 2017. 772 p. Retrieved from: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0002139> [In Ukrainian].
30. Informatsiini resursy Instytutu arkhivoznavstva. Arkhivnyi fond Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy [Information resources of the Institute of Archival Studies. Archival Fond of the National Academy of Sciences of Ukraine] / Natsionalna biblioteka Ukrainy imeni V.I. Vernadskoho: vebсайт [V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine: website]. Retrieved from: <https://surl.li/rwxzr> [In Ukrainian].
 31. Fond 57. Inventory 1. Unit 140. Institute of Archival Studies of V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine.
 32. Fond 340. Inventory 1. Unit 146. Institute of Archival Studies of V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine.
 33. Fond 340. Inventory 1. Unit 148. Institute of Archival Studies of V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine.
 34. Fond 104. Inventory 1. Unit 4. Institute of Archival Studies of V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine.
 35. Fond 104. Inventory 1. Unit 4. Institute of Archival Studies of V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine.
 36. Fond 104. Inventory 1. Unit 17. Institute of Archival Studies of V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine.
 37. Fond 55. Inventory 1. Unit 23. Institute of Archival Studies of V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine.
 38. Fond 55. Inventory 1. Unit 25. Institute of Archival Studies of V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine.
 39. Fond 4. Inventory 1. Unit 90. Institute of Archival Studies of V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine.
 40. Fond 1. Inventory 2. Unit 14. Institute of Archival Studies of V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine.
 41. Fond 353. Inventory 1. Unit 74. Institute of Archival Studies of V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine.
 42. Fond 353. Inventory 1. Unit 77. Institute of Archival Studies of V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine.
 43. Fond 353. Inventory 1. Unit 84. Institute of Archival Studies of V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine.
 44. Fond 55. Inventory 1. Unit 96. Institute of Archival Studies of V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine.
 45. Fond 139. Inventory 3. Unit 234—235. Institute of Archival Studies of V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine.
 46. Romaniuk M.M. Ukrainske presoznavstvo yak spetsialna istorychna dystsyplina: do postanovky problemy [Ukrainian press studies as a special historical discipline: to the formulation of the problem]. *Polihrafiia i vydavnycha sprava* [Printing and publishing]. Lviv, 2002. Iss. 39, pp. 9—19. Retrieved from: <https://pvs.uad.lviv.ua/media/39/3.pdf> [In Ukrainian].
 47. Vakulchuk O.A. Istoryko-bibliohrafichni doslidzhennia ukrainskoi presy v Natsionalnii bibliotetsi Ukrainy imeni V.I. Vernadskoho: plany i perspektyvy [Historical and bibliographic research of the Ukrainian press in the V.I. Vernadskyi National Library of

Ukraine: plans and prospects]. *Biblioteka. Nauka. Komunikatsiia. Intehratsiia u mizhnarodnyi biblioteknyi prostir*: mat-ly Mizhnar. nauk. konf. (Kyiv, 8—10 zhovtnia 2024 r.) : u 2 t. [Library. Science. Communication. Integration into the international library space: materials of the International Scientific Conference (Kyiv, October 8—10, 2024): in 2 vols]. Kyiv, 2024. Vol. 2, pp. 195—200. Retrieved from: https://irbis-nbuv.gov.ua/E_LIB/PDF/er%2D0004934.pdf [In Ukrainian].

Received on January 9, 2026

Lidiya Yaremenko

V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

ORCID: 0000-0002-4731-028X

E-mail: yaremenko@nbuv.gov.ua

PRESS PUBLICATIONS AS PART OF PERSONAL ARCHIVAL FONDS: REGULATORY PRINCIPLES OF COLLECTION, WAYS OF PRACTICAL IMPLEMENTATION

Purpose. To determine the regulatory framework and practical developments regarding the inclusion of press publications in the personal archival fonds of Ukrainian scientists, to outline their source resource for a more complete disclosure of the biography and creative path of the scientist. **The research methodology** is based on general scientific principles of historicism, scientific verification of sources, methods of archival, comparative and biobibliographic analysis. **Scientific novelty.** For the first time, a comprehensive analysis of current regulatory documents and theoretical and practical developments of the Institute of Archival Studies of the V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine on the involvement of press publications in the formation of personal archival fonds was carried out, their storage locations, descriptions in the structure of archival files, and source resources were determined. **Conclusions.** The main trends in the formation of collections of press publications in personal archival fonds have been established, the structure of their storage locations in the archives of scientists has been outlined. It has been determined that the regulatory documents that establish the terms of storage and the principles of including documents in the National Archival Fond do not sufficiently present documents that reflect the comprehensive results of the activities of an individual, and this limits the standardized grounds for creating a full-fledged personal fond. There is a need to make changes to these documents in order to expand the components of the source base on the history of Ukrainian science and biography. It has been determined that in the personal fonds of scientists, press publications are most often stored as working materials for scientific works and collected documents on the topic of scientific research or personal hobbies, as well as interviews, information about teaching, public activities, biographical sketches on the occasion of anniversaries, presentation of state and scientific awards, commemoration of the founder of the fond, which continue to replenish archival fonds and, after their inclusion in the National Archival Fond, contribute to the creation of a prosopographic portrait of Ukrainian scientists, their role in the development of domestic and world science.

Key words: personal archival fonds, press publications, Ukrainian scientists, Institute of Archival Studies of V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine, source database, regulatory documents.